

Wojciech Wrzeński

Czterdzieści pięć lat pracy naukowej Janusza Jasińskiego

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 279-280

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wojciech Wrzesiński

Czterdzieści pięć lat pracy naukowej Janusza Jasińskiego

Czterdzieści pięć lat temu w dzienniku „Życie Olsztyńskie” opublikowany został popularny artykuł Janusza Jasińskiego, młodego, 27-letniego historyka, przybyłego niedawno na Warmię z dyplomem magisterskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Była to skromna zapowiedź prawie pół wieku prowadzonych przez jego Autora badań nad dziejami ziem określanych najczęściej jako Warmia i Mazury. Czytając dzisiaj ten artykuł, opatrzony tytułem *Mrongowiusz i Gizewiusz. Szkic porównawczy*, można w nim dostrzec zapowiedź oryginalnych badań nad fenomenem historycznym ziem wschodnio-pruskich w XIX w., prowadzonych na podstawie samodzielnych studiów źródłowych, nie ograniczonych wcześniejszymi tezami historyków polskich.

Janusz Jasiński związał się wówczas na trwałe z Olsztynem, zafascynowany tym obszarem dzięki swojemu mistrzowi, prof. Andrzejowi Wojtkowskiemu. Pracował najpierw w Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego (Instytut Mazurski) w Olsztynie pod kierunkiem legendarnej już wówczas Emilii Sukertowej-Biedrawiny. Przez czterdzieści pięć lat prowadził studia nad dziejami tego regionu. Jego związki z Olsztyńskiem nabierały charakteru rodzinnego i emocjonalnego. To ten region dla Janusza Jasińskiego, wcześniej związanego tak silnie z Zamojszczyzną, stawał się szybko nie tylko miejscem pracy, ale i emocjonalnie wybraną drugą „bliższą ojczyzną”.

Prowadząc studia nad tradycjami polskimi Warmii i Mazur, ukazywał miejsce tego regionu w dziejach Polski, przedstawiał trudne dzieje miejscowej społeczności chłopskiej. Starał się wyjaśnić zawile drogi przemian świadomości narodowej miejscowej ludności, zatrzymywał się przy wielu okazjach nad stosunkami współczesnymi. Janusz Jasiński tworzył podstawy nowoczesnego spojrzenia na dzieje byłych Prus Wschodnich w XIX w. Formułował samodzielnie wnioski i oceny, często polemiczne w stosunku do poglądów starszych kolegów polskich, nie unikał także dyskusji i to nierzadko ostrych, ale zawsze rzeczowych, z kolegami niemieckimi. Nie taił ani nie ukrywał sympatii dla bohaterów swoich studiów. Tworzył nowy panteon narodowy polskich Kresów północno-wschodnich, ale zabiegał zarazem o ukazywanie niemieckiego dziedzictwa kulturowego tego regionu. Starał się zawsze być wierny obowiązkom historyka, postrzegając je w budowaniu prawdziwego (bez względu na jego treści) obrazu dziejów i przekazywanie go tak w druku, jak i różnorodnych formach pedagogii narodowej, nie zważając na to, jakie były oceny jego pracy przez współczesnych. Stawał się poważnym autorytetem naukowym dla przyjaciół, ale i w nie mniejszym stopniu dla adwersarzy i przeciwników naukowych i politycznych. Coraz częściej i coraz wyraźniej zdawano sobie sprawę, że

w Olsztynie każda inicjatywa badawcza związana z dziejami tego obszaru musi się wiązać z aktywnością organizacyjną i badawczą Janusza Jasińskiego.

Kiedy na początku lat sześćdziesiątych rodziła się w Olsztynie idea utworzenia nowych form organizacyjnych dla badań humanistycznych, która ostatecznie zaowocowała utworzeniem Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, wśród jego inicjatorów i organizatorów w sposób naturalny był obecny Janusz Jasiński. Działania organizacyjne wiązał z indywidualnymi badaniami. Ich owocem była praca doktorska przygotowana pod kierunkiem prof. Stefana Kieniewicza na Uniwersytecie Warszawskim czy też habilitacyjna na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Olsztyńskie studia Janusza Jasińskiego wiązały swoimi wynikami problemy regionalne z nurtem badań ogólnopolskich. Najwyraźniej zaznaczyło się to w zbiorowej historii Pomorza, w której niemały jest udział Janusza Jasińskiego. Nic więc dziwnego, że związał się też z zespołem badaczy Pomorza i podjął pracę w pracowni toruńskiej Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk. Na wniosek tego Instytutu Janusz Jasiński decyzją Prezydenta Rzeczypospolitej uzyskał tytuł naukowy profesora. Nie sposób w tym miejscu nie wyrazić żalu, że tak późno, bo dopiero w 1996 r. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie dostrzegła, jak poważne możliwości kształcenia historyków, i to w odniesieniu do dziejów regionu, daje osoba Janusza Jasińskiego i zatrudniła go w swoim Instytucie Historii.

Związany etatowo z toruńskim i warszawskim środowiskiem historyków Polskiej Akademii Nauk, Janusz Jasiński zawsze jednak pozostawał olsztynianinem. Zasiadał w różnorodnych zespołach i organizacjach budujących i rozbudowujących lokalne środowisko humanistyczne na miarę potrzeb miasta i regionu. Ostrożny i pełen sceptycyzmu przy wypowiedzaniu ocen, które miały prowadzić do szybkich zmian w organizacji środowiska akademickiego, Janusz Jasiński swoją własną pracą badawczą i innymi działaniami w sposób szczególny ciążył nad olsztyńską już nie tylko nauką historyczną, ale w ogóle humanistyką. A bez niej przecież nie można byłoby myśleć o krokach prowadzących do powołania uniwersytetu. Długa jest lista różnorodnych poczynań Janusza Jasińskiego, których celem było budowanie i umacnianie olsztyńskiego środowiska humanistycznego. Wyniki jego pracy to m.in. 6 książek, 15 książkowych edycji źródłowych, 200 artykułów naukowych, 40 biogramów w słownikach, 68 recenzji i inne. Całość jego dorobku to blisko 650 prac naukowych i popularnonaukowych drukowanych nie tylko w Polsce. Jakże często do jego prac z aprobatą, ale też i w polemice wracali historycy niemieccy.

Jego praca była dostrzegana i doceniana. Świadczą o tym liczne wyróżnienia i nagrody. W 1998 r. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego odznaczył go Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Janusz Jasiński — niespożyty, niespokojny duch olsztyńskiej humanistyki — nie spoczywa na laurach. Każdy rok przynosi nowe wyniki Jego badań, na które czekamy zawsze z dużym zainteresowaniem.

Redakcja „Komunikatów Mazursko-Warmińskich”, którą przez wiele lat Janusz Jasiński kierował i z którą tak owocnie współpracuje po dziś dzień, składa mu z okazji jubileuszu czterdziestopięciolecia pracy naukowej wyrazy głębokiego szacunku, uznania i życzenia dalszych sukcesów naukowych.